

EL SOCIALISME A LES BALEARS
(1848-1977)

1. Presentació

Abans que els lectors s'endinsin en aquesta història breu del socialisme a les Balears, convé precisar-ne el títol. D'antuvi, el mot *socialisme* deu ser un dels més emprats i amb més significats de la ciència política. *Socialisme* és un substantiu derivat de l'adjectiu *social* (del llatí *sociālis*, 'pertanyent o relatiu a la societat') més el sufix *-isme* (del llatí *-ismus*, 'activitat', 'doctrina', 'sistema'). Una manera d'entendre el socialisme en el segle XIX, era definir-lo com el conjunt de doctrines que propugnaven una reforma radical de l'organització social mitjançant la col·lectivització dels principals mitjans de producció i d'intercanvi; així mateix, el socialisme és l'expressió política, econòmica i social (moviment, sistema...) d'aquestes doctrines. Segons Karl Marx, el socialisme seria un període polític de transició entre la societat capitalista i la comunista, és a dir, la dictadura revolucionària del proletariat. Metonímicament, hom parla de socialisme cristià, utòpic, científic, verd...

Ací ens centrarem en l'anàlisi del corrent majoritari d'aquest moviment polític a l'Estat espanyol i a les Illes Balears, el que s'ha articulat al voltant del Partit Socialista Obrer Espanyol, la Unió General de Treballadors i les Joventuts Socialistes des del darrer terç del segle XIX (el complement «a les Balears» expressa l'indret on s'ha esdevingut el moviment polític, però no el caracteritza respecte al socialisme en general; d'altra banda, no és exagerat d'afirmar que dins el període analitzat a penes hi va haver vincles comuns entre els socialistes de les diferents illes).

Aquest estudi és el producte sobretot d'una síntesi interpretativa de la dispersa bibliografia generada a partir del capdavanter *El moviment obrer a Mallorca* (1973), de Pere Gabriel, a la qual hem afegit les nostres recerques derivades de la lectura de la premsa obrera anterior a 1939 i de noves fonts documentals escrites i orals inèdites relatives a la repressió durant la Guerra Civil, i a la resistència política a l'interior i a l'exili. En un altre volum de la

col·lecció s'abordarà d'una manera específica l'evolució del socialisme balear des de les eleccions generals de juny de 1977 fins als nostres dies.

El socialisme modern nasqué amb la Revolució Industrial i l'establiment de l'Estat liberal, i fou possibilitat pels treballadors, privats del control dels mitjans de producció i sotmesos a unes condicions de vida miserables: contractes de treball de durada excessivament dilatada, prolongació de les jornades de treball, pèssimes condicions de seguretat, higiene i salubritat, abusos en el règim salarial i en la utilització de la mà d'obra infantil i femenina.... Tanmateix, l'aparició del socialisme no es produí d'una manera espontània: hi hagué precursors al llarg dels segles passats, si més no en termes ètics, com Plató, Moro, Bacon, Campanella, Andreae, Bellers..., i moviments o projectes socials, com la revolta camperola de 1381 a Anglaterra, l'anabaptisme (s. XVI) i la República guaraní (s. XVII i XVIII), que influïren sobre els socialistes del segle XIX.

En els anys trenta del segle XIX els mots *socialisme* i *socialista* designaven les teories i els seguidors de pensadors reformadors com el gal·lès Robert Owen i els francesos Saint-Simon i Charles Fourier. En una època de transició demogràfica i en un context marcat pels efectes socials i econòmics de la primera revolució industrial sorgí a la Gran Bretanya i a França l'anomenat socialisme utòpic, principal formulació del socialisme premarxista juntament amb el comunisme igualitari impulsat pel francès François Babeuf. Aquests pensadors no oferien un cos doctrinal unitari, però preconitzaven, en nom de la humanitat i no d'una classe social antagònica, la construcció d'una nova societat basada en la comunitat de possessió, el treball obligatori per a tothom i la distribució equitativa dels béns.

En la dècada següent, en un context condicionat pel desenvolupament d'una intensa conflictivitat social a Europa, els alemanys Karl Marx i Friedrich Engels posaren els fonaments del socialisme científic o marxisme, producció teòrica sobre la lluita de classes i